

Делегація ЦР СРУСР відвідала Закарпаття

21-22 лютого ц.р. найвищі представники Союзу русинів-українців Словацької Республіки: Петро Сокол – голова Центральної ради, Павло Богдан та Віктор Бандурчин – заступники голови, відвідали Закарпатську область України. В перший день перебування вони взяли участь у 60-хвилинній бесіді про діяльність Союзу та його співпрацю з Закарпатською областю на ділянці культури, яку прямим ефіром передавав мукачівський телеканал «М-студіо». Потім представники ЦР СРУСР взяли участь в прес-конференції, яка проходила в Європейському медіа-центрі в Ужгороді. Темою прес-конференції, крім згаданої співпраці, була також загальна діяльність СРУСР та його сучасні проблеми, зокрема, реалізація проекту «Центр української культури» у Пряшеві. В прес-конференції взяли участь і закарпатські партнери проекту. Представники СРУСР зустрілися також з головою Львівського регіонального об'єднання «Молода Лемківщина» та представницею Центру розвитку української

культури та самоорганізації Лілією Плахтій з Львова, з якою обговорили можливість підписання договору про співпрацю та участь колективу з Львова у цьоголітньому Фестивалі драми і художнього слова ім. Олександра Духновича у Пряшеві.

Другий день візиту розпочався зустріччю з начальником управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації Юрієм Глебою, з яким було обговорено підготовку додатку до договору про взаємну співпрацю на 2013 рік. Теми співпраці в області культури та візовий режим резонували і на зустрічі з генеральним консулом Словацької Республіки в Ужгороді Янкою Буріяною.

На завершення перебування на Закарпатті делегація СРУСР взяла участь у черговій координаційній нараді учасників міжнародного проекту «Словацько-український центр культури». Центр словацької культури, яким управляє закарпатська обласна культурно-просвітня організація «Матиця словацька», вже було відкрито в Ужгороді у вересні

2012 р. на кошти українських та словацьких органів, в рамках проекту центр було обладнано меблями та технікою. З нашого боку проект передбачає реконструкцію та обладнання меблями і технікою будинку «Центру української культури» по вул. Янка Бородача, 5 у Пряшеві. В рамках проекту СРУСР у жовтні минулого року провів міжнародну конференцію на тему «Українські мас-медіа в Словаччині після 1945 року та презентація України в них» і плануються ще провести Дні української культури в Словаччині та круглий стіл українських письменників Словаччини та України.

Партнерами Союзу у згаданому проекті є Агенція регіонального розвитку Пряшівського самоврядного краю, закарпатська обласна культурно-просвітня організація «Матиця словацька» та Українсько-словацький центр транскордонного співробітництва «Карпати», який в рамках проекту займається розробленням стратегії словацько-українського співробітництва.

-пб-

▲ На прес-конференції в Європейському медіа-центрі в Ужгороді.

До 200-річчя від дня народження Шевченка

До підготовки святкування 200-річчя Тараса Шевченка мають долучитися Росія, Литва і Казахстан, оскільки з ними пов'язано важливі події в житті Великого Кобзаря.

На цьому наголосив міністр культури України Леонід Новохатько під час наради щодо відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка, яка відбулася у Каневі на Черкащині.

«На найближчий час я запланував організацію зустрічей із представниками цих країн та їх міністрами культури у Києві для узгодження більш чіткого плану дій», – цитує Л. Новохатька прес-служба міністерства.

Міністр підкреслив, що вкрай необхідно звернути увагу на всі об'єкти, які належать до матеріальної спадщини Ве-

ликого Кобзаря і знаходяться поза межами України. «Через канали Міністерства закордонних справ, через діалог з українською діаспорою ми будемо порушувати питання стану об'єктів спадщини Шевченка і в разі необхідності – наполягати на їхній реконструкції», – сказав міністр.

Л. Новохатько зазначив, що напередодні вже зустрівся із спеціальним представником Президента Російської Федерації з міжнародного співробітництва Михайлом Швидким щодо спільних дій України та Росії з підготовки ювілею Кобзаря. Міністр культури України наголосив на тому, що музей-квартира Тараса Шевченка у Санкт-Петербурзі знаходиться у незадовільному стані.

Зустрічі у Великому Березному

Виходячи з постанов лютневого засідання Президії Регіональної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки в Гумennomu, в четвер, 21 лютого цього року, голова РР Союзу Михайло Іванцо та член Президії д-р Микола Петришак відвідали Великий Березний Закарпатської області України. У Великоберезнянській районній держадміністрації представники Союзу з начальником відділу культури і

рамках якої організовується перебування учнів шкіл регіону в школах Великоберезнянщини. Було заплановано проводити також зустрічі учителів-істориків основних шкіл прикордонних областей з метою поглиблення досвіду у вивченні регіональної історії. Як відомо,

кобрезнянській районній бібліотеці з її завідувачкою Оленою Костенко було домовлено план перебування працівників бібліотеки у Вигорлатській бібліотеці в Гумennomu і намічено реалізацію прямих контактів між бібліотеками, в тому числі сільськими.

мів

▲ Під час зустрічі у Великому Березному. На фото (зліва): Михайло Іванцо, Неля Глодан, Галина Беца.

туризму Нелею Глодан обговорили план обміну колективами народної художньої творчості протягом літнього фестивального сезону та подальшу співпрацю між Великоберезнянською районною бібліотекою і Вигорлатською бібліотекою в Гумennomu.

На зустрічі з начальником відділу освіти Галиною Беца конкретизували програму для дітей «Зустріч з азбукою», в

майже кожна школа Великоберезнянського району має свій етнографічний музей або принаймні куток, чого в школах у прикордонних областях Словаччини практично нема.

Делегація під час зустрічі з селищним головою Великого Березного Богданом Кирликом обговорила розвиток співпраці у підготовці спільних проектів і використання коштів з фондів Європейського Союзу.

Нарешті, на зустрічі у Вели-

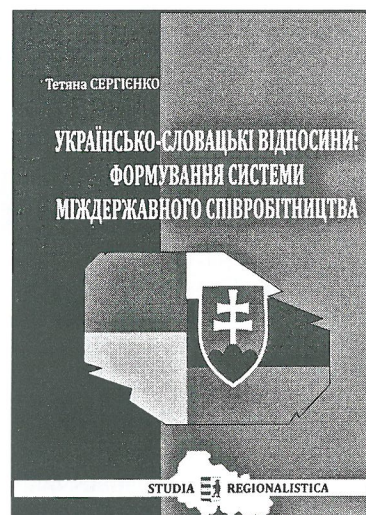
Монографія про українсько-словацькі відносини

Благородну роль у розвитку співпраці між Словаччиною та Україною відіграє Словацько-українське товариство з центром в Братиславі і своїми регіональними філіями, передусім у Східній Словаччині.

Регіональна організація Словацько-українського товариства в Кошицях (голова інж. Іван Бача) 22 лютого 2013 року в Культурно-освітньому центрі Державної наукової бібліотеки провела презентацію монографії Тетяни Сергієнко «Українсько-словацькі відносини: формування системи міждержавного співробітництва 90-ті роки XX – початок XXI століття». / Серія «Studia Regionalistika»; НДІ політичної регіоналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр «ЗІППО», 2012. – 274с.

У монографії досліджується процес становлення і розвитку системи українсько-словацького міждержавного співробітництва у 90-х роках XX – на

початку XXI ст. На основі введення до наукового обігу нових матеріалів із центральних державних і відомчих архівів України та Словацької Республіки розглядаються проблеми перехідного періоду співробітництва та формування договірно-правової бази міждержавних стосунків двох незалежних країн після 1993 року, становлення системи взаємодії між основними державними інституціями України і СР – парламентами й урядами, главами держав і урядів, міністерствами та відомствами; діяльність Міжурядової українсько-словацької комісії з питань торгово-економічного і науково-технічного співробітництва та Міжурядової українсько-словацької комісії з питань національних меншин, освіти і

культури; взаємодія регіональних і місцевих органів державної влади та самоврядування України і СР, транскордонна співпраця регіонів двох країн, у тому числі в рамках Карпатського Єврорегіону.

Видання розраховане на фахівців – істориків, міжнародників, політологів, студентів та всіх, хто цікавиться історією Словаччини і становленням українсько-словацьких відносин.

Без пальців і без роботи... (Глоса)

Один з тактичних способів боротьби з ворогом є доведення його до самопоїдання. Вона цілком успішно застосовується і в наших умовах, зокрема з того моменту, коли нас почали ділити на дві «окремі» національні меншини. Ми деколи й не бачимо або, може, не хочемо бачити результати цього самопоїдання за більш чи менш явної, але переважно тихої допомоги тих, яким це йде на руку. Наша засліпленість нас часто доводить до того, що ми навіть радіємо з того, коли ті «другі» якимось потерплять, коли їм щось не вдається, в наївній надії, що це буде на користь нам, «праведним».

Коли у 2010 році колишня Рада в справах національних меншин була перейменована на комітет і були прийняті нові принципи його формування, то автори змін твердили, що нема демократичнішого способу, як уможливити представ-

никам меншин обрати своїх представників у цей дорадчий орган. На ділі вийшло так, що у комітет попали представники, напр., таких організацій, які були зареєстровані лише декілька місяців до формування комітету і які «гордяться» аж трьома десятками членів. Та ще й не забули похвалитися тим, як вони «вибавляли» (пробачте за слово) з тими організаціями, які мають, може, й у сто разів більше членів і діють на ділянці культурно-національного життя понад два десятки років. Тим не менше, вони залишаються в комітеті і після минулорічних парламентських виборів, оскільки про старий добрий звичай, що комітет має уповноваження лише на такий самий період, як і Уряд СР, якимось призабулося...

Недавно комітет, мабуть, вперше в історії, займався розподілом державної фінансової

підтримки для окремих національних меншин. Загальна сума менша, то логічно впливає, що кожна меншина одержить менше. Не кожний член комітету так роздумує. Головним критерієм стали результати перепису населення з 2011 року. Але не для всіх. Для декотрих меншин у зворотному порядку – тобто вас стало менше, але грошей одержите більше. Що представники тої меншини, якої це торкається, будуть голосувати за, то цього кожний би очікував. Але що їх підтримують і представники «окремої» русинської національності (між іншим, теж не представники їхньої найбільшої організації) наперекір тому, що їм самим також скорочуються дотації, до того тяжко додуматися. Хіба так, що запрацювала «логіка»: хай і нам, «праведним», відрубать палець, лиш аби їм – тим «другим» – два.

Якщо так далі піде, то через декілька років і одні, і другі залишимося без пальців. А роботу най робить хтось інший...

Павло БОГДАН.

«Морозик», інспіровану словацьким дабінгом «Mrázik». Наприклад, в телевізійному русинському журналі у грудні минулого року один з виступаючих в концерті із Свидника декілька разів вжив слова «руснацьки колядки», «руснацьки свята», подібно дівчина Марійка із Стащина недавно на телевізії «LUX» прямо призналася: «som Rusnáčka».

Коли хочемо шанувати один одного і хочемо, аби таку шану дістали від інших і не сміялися з нас, маємо вживати всюди: дома, в дитсадку, школі, телевізії і т.д. офіційне і правильне народне слово «русин», «русинський» (або руський).

Василь ФРАНКО.

го ряду рішень, про які поінформував президент Віктор Янукович, що стосуються відновлення хорошого іміджу України в ЄС і пов'язані з іменами Юлії Тимошенко і Юрія Луценка».

Коморовський констатував, що в Україні розпочинається дуже важливий процес, який веде до укладення Угоди про асоціацію України з ЄС.

«Польща підтримує цей процес, хоча й розуміє існуючі складнощі», – резюмував глава польської держави.

УКРІНФОРМ

ти програмою передбачено покладання о 9.00 год. квітів на могилу Федора Лазорика (1.4.1913 – 4.7.1969) на прашівському цвинтарі з нагоди 100-річчя від дня народження поета і письменника.

Комітет СУПС

Готуються до визначного проекту

15-го лютого поточного року в СНМ – Музеї української культури у Свиднику відбулося робоче засідання у зв'язку з актуалізацією проекту *КУЛЬТУРА БЕЗ ГРАНИЦЬ – ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ*, який в рамках Програми транскордонної співпраці між Польщею та Словаччиною ще в 2010 році був підготовлений за фінансової підтримки Міністерства культури СР, у партнерстві з Музеєм народного будівництва в Сяноку та Музеєм ремесла в Кросні, причому головним партнером є словацька сторона.

В рамках наведеного проекту передбачається, зокрема, добудова та модернізація вступного об'єкту в Етнографічній експозиції просто неба (скансені) СНМ – Музею української культури. В цьому павільйоні, крім комплексного сервісу для відвідувачів (каси, крамниці з літературою та сувенірами, ресторану, гардеробних, туалетних та інших приміщень), буде діяти також *ТУРИСТИЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР* з відповідною презентацією культурно-історичних пам'яток приграничного регіону формою постійної експозиції, аудіовізуальних програм, пропагандних та інших матеріалів з метою поглиблення та затрактивнення туристичного руху. Частина просторів служитиме для різних культурно-виховних акцій. Метою проекту є поглиблення культурної співпраці в області музейництва та туризму

на базі взаємного пізнання культурно-історичних вартостей та їхньої презентації. Нашим спільним намаганням є підвищити рівень музейних послуг для домашніх та заграничних туристів та привабити дальших відвідувачів. Невід'ємною частиною проекту є значна кількість культурних акцій на польській та словацькій стороні: творчих майстерень, курсів, змагань, семінарів, конференцій, екскурсій та інших заходів, тематичного спрямованих на сакральні пам'ятки, традиційні ремесла та народні страви.

Проект на основі рішення Моніторного комітету Спільного технічного секретаріату для Програми транскордонної співпраці ПР – СР у Кракові знаходиться на першому місці у списку резервних проектів, ухвалених на фінансування з ресурсів Європейського фонду регіонального розвитку.

Робоча зустріч відбулася на основі повідомлення керівництва Спільного технічного секретаріату в Кракові про можливість отримання коштів на реалізацію проекту. Учасники – представники усіх партнерських сторін обговорили проект, зокрема, з аспекту сучасних економічних, персональних та інших можливостей, а також актуалізували гармонограму його реалізації. Були запропоновані деякі зміни в проекті та погоджені спільні дії стосовно укладення договору на його реалізацію.

М. С.

Аж мене заморозило

Коли слідкуємо телевізійний відео-журнал – русинський чи український – пересвідчуємось, як нам бракує рідна школа, культура слова відповідно до вимог літературної мови. Існує велика прірва між мовою модераторів і мовою учасників бесід, розмов, тим більше, якщо учасники мають середню або вищу освіту. Як не все золото блищить, так не завжди місцева говірка є літературною мовою.

На початку нового року можемо навести приклади, які теж можуть «заморозити» людину. Особливо на Різдвя-

ні свята і на Новий рік можна було чути в телевізії чи на вулиці або читати написані латинкою словосполучення – «руснацькі свята», «руснацький бал (плес)», «бесідуємо по-руснацьки». А ще дехто хвалиться, же він не є русин, але «руснак», або «який я українець, кедь ем руснак?».

Ми б мали перестати бути «ні рибою, ні раком», т. є руснаком, а гордитися русином чи українцем.

Недавно в одному нашому селі вирішили поставити сценку-пародію на російську казку про Діда Мороза

На шляху до асоціації

Польща та Словаччина хочуть допомогти Україні підписати, а потім ратифікувати Угоду про асоціацію з ЄС.

Про це під час спільної прес-конференції президентів України, Польщі і Словаччини у Віслі (південь РП) заявив глава польської держави Броніслав Коморовський.

«Хочемо допомогти Україні досягти фінального, важливого результату, яким було б підписання, а потім ратифікація Угоди про асоціацію ЄС-Україна в листопаді цього року у Вільнюсі», – заявив президент РП.

Він також наголосив, що зустріч президентів у Віслі мала свій «позитивний сигнал».

«Цей позитивний сигнал стосується того, з чим пре-

зидент Янукович поїде на саміт до Брюсселя 25 лютого, оскільки знаємо, що він матиме можливість представити пакет досягнень, а також запланованих дій в системі глибокого реформування в Україні у світлі майбутньої Угоди про асоціацію», – підкреслив Коморовський.

Глава польської держави також висловив свій оптимізм щодо «здійснення ціло-

Повідомлення

21 березня 2013 року в Прашеві відбудуться звітно-виборні збори Спілки українських письменників Словаччини. Перед початком робо-

Подарунок музеєві

Нещодавно СНМ-Музей української культури в Свиднику поповнив свої фонди новими цінними матеріалами, які подарував на цей раз педагог, історик, доц. Василь Франко, кандидат історичних наук з Пряшева.

Різні документи, свідоцтва, висновки, характеристики, оцінки його педагогічної діяльності, матеріали із закордонних симпозіумів, конференцій, навчальні тексти, студії, як і копії праць з даного періоду, історичні журнали, газетні вирізки, етнографічні матеріали творять основу його фондових матеріалів. Фонд В. Франка збагачують і його наукові праці (в рукописній або друкованій формі). Згадаймо хоча б «Z teórie vyučovania dejepisu» (1981), «Organizačné formy dejepisného vyučovania» (1973), «Organizácia a riadenie vyučovacieho procesu v dejepise» (1988), «Навчальні тексти з національної історії для 5-8 класів ОШ» (1992) і т. д. Дуже цікавою є кореспонденція В. Франка (наприклад, епістолярії з чеським істориком Вратіславом Чапеком, автором кілька підручників з історії для

середніх шкіл та книг із світової історії). Подарований фонд Василя Франка завершують численні фотографії значної історичної вартості (разом 238 шт.), які наочно відображають педагогічну діяльність та життєвий шлях В. Франка: однокласників руської учительської семінарії, між якими були Андрій Стефанко, колишній редактор журналу «Дружно вперед»; педагог доц. Михайло Ричалка, кандидат наук; Андрій Ваташин, колишній директор школи з українською мовою навчання в Пряшеві та багато інших.

Вагомими для СНМ-МУК є й книжкові видання з приватної бібліотеки Василя Франка, які стосуються переважно педагогіки та історії. В музейній бібліотеці матимуть змогу користатися ними студенти, педагоги та дослідники.

Дирекція СНМ-Музею української культури в Свиднику дякує доц. Василю Франкові за його надзвичайно цінний подарунок.

Мирослав СОПОЛИГА,
директор СНМ-МУК.

Більше уваги закордонним українцям

Закордонні українці є частиною гуманітарного простору України. Тому українській державі слід виробити нові підходи у політиці, яка була б спрямованою на створення засад для розвитку й ефективного залучення економічного, інтелектуального, духовного і культурного потенціалу закордонних українців.

На цьому наголосив директор Національного інституту стратегічних досліджень Андрій Єрмолаєв, відкриваючи 21.2.2013 р. засідання «круглого столу» на тему: «Українська держава та світове

українство: актуальні питання, потенціал та перспективи взаємодії».

«Ми ініціювали новий рівень діалогу. Була проведена серйозна робота з розробки нової політики по відношенню до діаспори, яка буде віддзеркалена у наступному посланні Президента. Ми пропонуємо нові формати спілкування і вважаємо, що зараз є унікальна можливість суттєво підсилити цей напрямок», – сказав Єрмолаєв.

На думку Єрмолаєва, держава мала б уважніше придивитися до досвіду успішних українців за

кордоном. «Є величезний ресурс, пов'язаний із використанням досвіду та можливостей наших співвітчизників за кордоном. Не секрет, що українці досягли успіхів і в плані політичної кар'єри. Серед них – депутати парламентів, мери міст, лідери громадської думки. Є й цікавий досвід успішної бізнесової діяльності. Тому слід пограти і про залучення бізнесу українського походження до наших національних проектів», – підсумував директор НІСД.

УКРІНФОРМ

лом «пізнання етнічної історії та культурно-історичних міжетнічних контекстів» (с. 6).

Крім Передмови (Невичерпне джерело естетичних вартостей) та Післямови, книжка складається з семи розділів: Художні вияви в народній архітектурі, Декоративно-прикладна різьба по дереву, Декоративна тканина, Народні вишивки, Естетичні властивості народного одягу, Писанки та Ікони. Автор в них аналізує народне мистецтво русинів-українців Північно-Східної Словаччини в різних його проявах, яке одночасно належить до основних ідентифікаційних ознак згадуваної меншини та, як зазначає автор, «найхарактер-

Чи знайдемо восьмий день? Роздум над збіркою поезії Йосифа Збіглей

У моїх «молодих» роках приходиться вже частіше лише згадувати. Дивно, але пригадується лише все позитивне. Ніби болячого чи злого і не було. Від дитинства доводилось бути в контакті з лікарем. Чи посередництвом мами або, згодом, і самому. Першим, хто мені запам'ятався, – це був лікар зі Снини Гофман.

Згодом їх було багато, але з одним з них довелося мені подружити.

Мова йде про лікаря Йосифа Збіглей, хлопця зі Стебника Бардіївського округу, що після закінчення медичного факультету Університету ім. П. Й. Шафарика поселився біля Собранців, а згодом в Михалівцях, де сотням людей повертав слух, лікував хвороби горла. В моїй бібліотечці є майже всі його твори, бо він поступово став не лише чудовим лікарем, але й талановитим українським поетом та письменником Словаччини.

Під час останньої зустрічі Йосиф Збіглей подарував мені з підписом збірку поезії «Восьмий день у тижні».

Прийшовши додому, сів за робочий стіл і почав гортати збірку.

Перед читачем розкривається книга життя русько-українського люду під Бескидами. Людей, що жили повнокровним культурно-національним життям. Маючи свої школи, своїх учителів, священиків, лікарів, письменників, і тих найнародніших. Мали свою азбуку, як ідентифікаційний елемент, свою мову. І вмиють, словами поета, втікаємо перед весною, літом і осінню... Але чи

наздоженемо їх? – запитує він – ВСТИГНЕМО? – Багатомовно запитує лікар-поет Йосиф Збіглей.

Не законами природи розкривається життя української громади. «Живу, / як мені наказано, / як можу, / як вмію. / Але не так як хочу //». Сполюхався кінсь... Деся, кудись біжить. Де? І справді, ми всі сполюхалися і біжимо не знаючи куди? Поета болить усе. Його серце плаче. «Набридло мені плакати», – заявляє він. Але що вдієш?! Здається, залишається уже лише плакати. Бо ми самі стали фарисеями. Загубили один одного. Розбили дзбанок, з якого молоком кормилися. Фарисеї, фарисейчики знищили все, що кілька десятків років будували наші предки. «Крокуєш до самоспалення, / не знайшовши початок, / не знайшовши причину початку, / не знайшовши вартість початку»..

Отака доля наша. Доля українських шкіл, руських сіл, доля русинів-українців взагалі. «І велике щастя, коли знайдеш восьмий день у тижні», – заявляє поет. Але котрий то восьмий день?! Може бути будь-який. Ми всі: українці, русини-українці, русини, руські, руснаки мусимо знайти отой восьмий день... інакше не буде у нас і сімох попередніх. Бо Бог заспав. Призабув про своїх дітей – скаржить поет.

Здається – Бог спить,
бо люди (його діти)
почали пустувати, жирувати,
майже бешкетувати,
навіть імена і прізвища
(свої)
покалічили
а в храмах

(на славу Господню)

співають:

«Спадщину отців зберігай нам,
Господи!»

А далі поет продовжує:

Невелика слава
залишити все «лише отак»,
а потім судити...
Чому же, Отче, Ти Великий,
забув про отців наших,
а теперішнім отцям,
помазанім і непомазанім,
не дав мудрості?
Напевно, Ти заснув...
Напевно, Ти заснув,
бо карпатські дерев'яні храми
пліснявють, гниють,
а з мурованих
чуті чужі слова.

Можна було б багато чого ще говорити. Розглядати кожен з 53 віршів.

У Йосифа Збіглей що слово – то думка. Філософська думка. То плач над розбитим дзбаном молока, а водночас і поклик до життя. То не сум, а – бадьорість, то заклик до життя. Бо

Трава росте тихо,
Не турбуйте її...!
Не турбуйте її...!
Трава росте тихо,
завзято,
вперто,
достойно
і без вимог на славу.
Трава росте тихо.
Відходжу,
щоб шурхіт мого болю
не порушував
ВЕЛИЧ ТИШІ
ЗРОСТАННЯ ТРАВИ.

Юрій ДАЦКО.

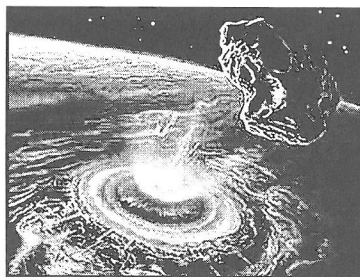
Метеорити лякають світ

Уральським містом Челябінськом потрясло падіння метеорита. Найбільше від метеорита постраждали Челябінськ і Копейськ, завдані втрати оцінюються сумою більш ніж в 400 мільйонів рублів. Було травмовано до тисячі людей.

Падіння метеорита – не рідкість і в Словаччині. На її території було підтверджено падіння шістьох метеоритів. Більшість з них датуються XIX століттям. Залишки метеоритів знаходяться в трьох сховищах словацьких установ (Природознавчий музей СНМ, Мінералогічна колекція кафедри мінералогії і петрології Природознавчого факультету Університету ім. Коменського, Словацький музей охорони природи та

спелеології) і в кількох збірках словацьких колекціонерів.

В 1814 році метеорит було знайдено в русько-українському селі Ленартові Бардіївського округу. Падіння метеорита було зазначене в селі Дівіна Жилінського округу 24 липня 1837 р. В 1840 році у місцевого коваля в селі Сланиця (сьогодні там знаходиться Оравське водоймище) було знайдено дуже якісну сталь із залізного метеорита (вагою 500 – 1500 кг). Дальший метеорит був зазначений у селі Велике Борове на Липтові 9 травня 1895 р. В 1994 році в селі Руманова Нітранського округу комбайнер знайшов кам'яний метеорит. 20 березня 2010 року перші фрагменти метеорита було знайдено у Вишньому Клатові на захід від Кошиць. Найбільший з них мав вагу майже 2,19 кг.

Значний інтерес у колах спеціалістів викликає метеорит «Княгиня», який упав 9 червня 1866 року в Улицькій долині на Снинщині на історичній території села Збой, яку місцеві жителі називають Чорними мляками. Він належить до найбільших на території Центральної Європи. Цю подію нагадує малий кратер, який знаходиться десь двісті метрів

за словацько-українським кордоном, на території Закарпатської області України. Виходячи з історичних джерел, найбільший кусок метеорита важив 286 кг і для того, щоб його витягти, потрібно було запрягти шість пар волів. Загалом було знайдено 75 фрагментів, які були передані в музеї Санкт-Петербурга, Будапешта і Відня. Історичні джерела говорять, що коли величезний метеорит доторкнувся землі, Улицька долина задримала, все навколо вкрилося густим димом і люди думали, що настав кінець світу. Пізніше назвали це явище кам'яним

дощем. Під час міжвоєнної Чехословаччини чехи визначили туристичну стежку до кратера. З певним застереженням можна сприйняти інформацію, що на місці падіння метеорита побував всесвітньвідомий письменник та астроном Жюль Верн. Опис природи у його повісті «Замок у Карпатах» ніби співпадає з синьськими скалами і територією, на яку впав метеорит.

Загалом на території України заареєстровано за останні століття падіння 43 метеоритів, з них чотири – залізні.

Йосиф ВАРХОЛ.

-мі-

Даймо прозвучати своїм струнам серця

Усна народна творчість – це і початок художньої словесності. Вона є невичерпним джерелом для передання своїх почуттів радості, жалю, любові, розлуки чи простого щастя від нового дня.

Художнє слово притаманне зокрема жінці, яка вміє свої думки майстерно передати посередництвом обраного художнього твору.

Жінки – шанувальниці художнього слова вже двадцять третій раз зійдуться цього року 13-го квітня в Кошицях, щоб дати крила творам улюблених авторів, пропагувати класичну і сучасну українську поезію та прозу чи продемонструвати власну художню творчість жінок.

Центральна рада Союзу русинів-українців СР запрошує до участі у XXIII огляді з художнього читання жінок «Струни серця» ім. Ірини Невицької. Зголоситись можна формою нижченаведеної заявки, або e-mailom на адресу: novezytta@nextra.sk

ЗАЯВКА

Зголошуюсь до участі у XXIII конкурсному огляді з художнього читання жінок-декламаторок «Струни серця» ім. Ірини Невицької, який відбудеться

13-го квітня 2013 року в Регіональній раді СРУСР в Кошицях, Звонарська, 2.

Ім'я та прізвище:

Дата народження:

Адреса, номер телефону, e-mail:

Автор твору:

Назва твору:

Поезія – Проза (визначити)

Дата: Підпис:

Заявку надсилайте до 30-го березня 2013 року на таку адресу:

Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, Ústredná rada, Požiarnická 17, 081 08 Prešov

Tel.fax: 051/7733008

E-mail: novezytta@nextra.sk

e.olearova@centrum.sk

Програма радіо

1.3.2013 – п'ятниця

19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)

2.3.2013 – субота (У)

14.00 – 15.00 – Музичні вітання

20.00 – 21.00 – Радіо молодих

21.00 – 22.00 – Радіомагазин

22.00 – 22.30 – Літературне ві-

конце: 3 творчості Т. Шевченка

22.30 – 23.00 – Музика націо-

нальностей

23.00 – 23.45 – Особистості на

радіо: Б. І. Антонич – реприза

23.45 – 24.00 – Музичне вікон-

це

3.3.2013 – неділя (У)

19.00 – 19.45 – Од села до села:

Крайня Порубка

19.45 – 20.00 – Казка. В. Уткін:

«Про що говорять зірки»

20.00 – 20.30 – Гіт-парад укра-

їнських пісень

20.30 – 21.00 – Корені – репри-

за

21.00 – 22.00 – Радіомагазин –

реприза

22.00 – 22.30 – Музика націо-

нальностей – реприза

22.30 – 23.30 – Радіо молодих

– реприза

23.30 – 24.00 – Музика націо-

нальностей – реприза

4.3.2013 – понеділок

19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)

5.3.2013 – вівторок

19.30 – 20.00 – Радіоновини (У)

6.3.2013 – середа

19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)

7.3.2013 – четвер

19.30 – 20.00 – Радіоновини (У)

8.3.2013 – п'ятниця

19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)

9.3.2013 – субота (Р)

15.00 – 16.00 – Музичні вітання

20.00 – 21.00 – Радіо молодих

21.00 – 22.00 – Радіомагазин

22.00 – 22.30 – Подоби життя:

Н. Корбова

22.30 – 23.00 – Гіт-парад ру-

синських пісень – реприза

23.00 – 23.45 – Бесіда кумів –

реприза

23.45 – 24.00 – Музичне віконце

10.3.2013 – неділя (Р)

Доброніга-Марія Володимирівна (бл. 1012–1087) – королева Польщі, давньоруська князівна, дочка великого князя київського Володимира Святославича і Аделі фон Енінген. Дружина короля Польщі Казимира I Відновника.

Після смерті візантійської принцеси Анни, з якою Володимир Великий був поєднаний законним християнським шлюбом, князь одружився з дочкою німецького графа Куно Енінгенського (фон Енінген) Аделлю. У цьому шлюбі, ймовірно, й народилася Доброніга, в хрещенні Марія, як свідчать німецькі літописні джерела.

Під час міжусобної війни за київський престол її братів, Святополка і Ярослава, Доброніга (за твердженням німець-

▲ Портрет (уявний) Доброніги-Марії Володимирівни.

кого хроніста-сучасника Тітмара Мерзебурзького) разом із матір'ю та зведеними сестрами (Предслагою і Премисла-

вою) потрапила до польського полону.

Вона була видана заміж за правителя Польщі Казимира, названого в історії Відновителем за мудре керівництво й зусилля по відновленню своєї держави. «Літопис руський» під 1039 р. вказує: «У сі ж часи видав Ярослав сестру свою [Добронігу-Марію] за Казимира [князя лядського]. І дав Казимир, замість віна, людям вісімсот, яких полонив був Болеслав...»

У цьому шлюбі народилося четверо синів: Болеслав II Сміливий (бл. 1040–1081) – король Польщі, Владислав I Герман (1043–1102) – князь Польщі, Мешко (1045–1065), Отто (1046–1048) і дочка Святослава (1044–1126) – королева Чехії.

Петро ЮЩЕНКО.

Гумор

* * *
Як подумано, який з мене інженер – до лікаря йти страшно...

* * *
– Абраме, звідки в тебе новий золотий годинник?
– Батько перед смертю продав!

* * *
Що ви хочете від нової Конституції?
– Узаконити депутатські мордобой.

* * *
– Порадь, що купити дружині на день народження.
– А чи не простіше тобі спитати у неї?
– Ну ... Таких грошей у мене немає.

* * *
Здер з одної роботи – плагіат, з двох – реферат, з трьох – аналітика на диплом

* * *
Я був з такої бідної сім'ї, що якби не був хлопчиком, та не мав би чим бавитись...

* * *
Галина і Степан. Перша шлюбна ніч.

Степан – Галю, ти ж мені казала що ти незаймана!

Галю – Я казала? Коли?

Степан – Та ще до весілля, ти мені казала що ти незаймана!!!

Галю – Це я таке казала? Боже, як незручно...

* * *
Вбігає в магазин маніяк і кричить:

– Зараз когось згвалтує! Дівчино, як вас звать?

– Зіна.

– Ні, вас не буду гвалтувати. Мою маму теж звать Зіна. А тебе, мужик, як звать?

– Ну... взагалі-то, Микола, але друзі звать мене Зіною...

Ми прочитали...

Двадцять слов'янських мікромов

Російський мовознавець Олександр Дуліченко у 1981 році у Мінську захистив докторську дисертацію про слов'янські літературні мікрмови. На його думку, мікрмова від діалекту чи говірки відрізняється тим, що вона має літературну традицію і більш-менш установлені норми письма. Від звичайної мови мікрмова відрізняється масштабами: нею говорять і пишуть від кількох десятків тисяч людей до кількох тисяч.

У слов'янському світі Олександр Дуліченко нарахував два десятки таких мікромов. Про абсолютну більшість із них звичайний слов'янин навіть не чув.

Останнім часом, зауважує Олександр Дуліченко, в слов'янському світі може виникнути ще з десяток мікромов. Зокрема, шльонська, гуральська, мазурська – у Польщі, східнословачька – у Словаччині, західнополіська – на межі Білорусії та України.

За словами мовознавця, на основі закарпатоукраїнських діалектів нині створюється карпаторусинська (русинська, лемківська) мікрмова у Словаччині, Угорщині, Польщі та на Закарпатті. Однак він не бачить життєвої можливості, щоб вони утворили спільну мікрмову. Занадто історично і мовно (через впливи панівних державних мов) віддалені вони одне від одного.

Тут доречний приклад із лаською мікрмовою – бесідою мешканців польської частини Шльонська (Сілезії), яка у міжвоєнні роки опинилася у Чехословаччині. У 30-х роках О. ЛісогоРСЬКИЙ задумав зробити її літературною, від якої і польська, і чеська мови були б доволі віддаленими. Однак після Другої світової війни обставини кардинально змінилися, і цей процес зупинився. Проте ЛісогоРСЬКИЙ продовжував удосконалювати придуману ним літературну норму, врешті-решт ставши людиною-мовою. Тобто, створивши мову, якою вже володів тільки він один.

Ситуація з мікрмовами показує, що це явище типове для більшості слов'янських народів, чия історія була складною і супроводжувалася життям в діаспорі чи за межами основного мовного ареалу.

А якщо подивитися на ситуацію у світі, то таких мікромов буде не десятки, а тисячі. Їхня доля різна. І вони житимуть доти, доки на них читатиме хоча би один школяр. Однак глобалізація не залишає їм шансів на життя. Бо їхнє існування – питання не простору, а часу.

Олександр Гаврош,

Радіо Свобода.

24.02.2013.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR. Ročník 63. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Požiarnická 17, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlač@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava. Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sazba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2013.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 63. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Пожарницька, 17. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.